

Etelä-Pohjanmaan maakuntaliitto
kirjaamo@etela-pohjanmaa.fi

13.5.2024

Aihe: Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava, kaavaehdotus
Lausuja: Suomen Tuulivoimayhdistys ry

Yleisesti tiivistäen

Suomen Tuulivoimayhdistys ry (STY) kiittää mahdollisuudesta lausua Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan kaavaehdotuksesta julkisen kuulemisen yhteydessä.

STY pitää erittäin tärkeänä, että maakuntakaavat laaditaan mahdollistavana ja niissä osoitetaan runsaasti alueita uusiutuvan energian tuotantoa varten. On olennaista ymmärtää, että tuulivoimahankekehityksen yksityiskohtainen ja tarkempi valmistelu sekä harkinta ympäristövaikutusten arvioinnin (YVA) selvityksineen tapahtuu tarkemmin ns. kuntatasolla ja kunnan kaavoituksessa. Toisin sanoen tarkemmalle suunnittelulle ja selvityksille pitää antaa tilaa hankkeiden YVA-vaiheessa ja kunnan kaavoituksessa.

Kaavaehdotuksen perusteella vaikuttaa siltä, että maakuntakaavassa on pyritty liiankin yksityiskohtaiseen suunnitteluun. Tuulivoima-alalla on täysin tiedossa, että maakuntakaavan laatiminen kestää pitkään. Sen takia hankkeiden kehitys aloitetaan ajoissa jo maakuntakaavaprosessin aikana, kaavaluonnoksesta alkaen. Avoimuuden hengessä paikallinen hankekehitys tekee tuulivoimarakentamisen näkyvämmäksi, ja samalla se antaa uusiutuvan energian yhtiöille mahdollisuuden toteuttaa hankekehitystä pitkäjänteisesti luottaen siihen näkymään, jonka maakuntakaavoitus osaltaan osoittaa.

Tasapuolisuuden nimissä STY ei yksilöi hankkeita nimeltä eikä korosta tietyn kunnan alueella olevia hankkeita. Toteamme kuitenkin, että yhteisten tavoitteiden edistämiseksi on paikallaan, että maakuntakaavaan vielä lisätään ne tuulivoima-alueet, joita kunnat ja hankekehittäjät ovat erityisesti katsoneet palauttamisen arvoiseksi, ja joissa hankekohtainen YVA- ja kaavoitusprosessi on jo käynnistetty tai voisi lähteä käyntiin vuosien 2024–2025 aikana. Lisäksi maakuntakaavaan kannattaa ottaa mukaan myös sellaiset alueet, jotka maakuntaliitto katsoo olevan potentiaalisia

tuulivoimahankekehitykselle, mutta paikallisemmalla tasolla niiden kelvollisuutta ei mahdollisesti vielä havaittu.

Maakuntakaavan suunnittelussa on viisasta laajemmin huomioida uusiutuvan energian vaikutukset Suomen kokonaisturvallisuuteen ja alueensa elinvoimaan. On hyvä huomata, että uusiutuvan energian asema lainsäädännössä on erilainen nyt verrattuna maakuntakaavatyön käynnistysvaiheeseen. Eräs merkittävä muutos on EU:n uusiutuvan energian RED III-direktiivi, joka korostaa tuulivoima- ja aurinkovoimahankkeiden merkitystä yleisen edun, maanpuolustuksen ja kansanterveyden kannalta.

Lisäksi uusiutuvan energian tuotanto on aina paikallista liiketoimintaa ja elinkeinonharjoittamista. Siksikin paikalliselle tarkemmalle selvitykselle kuntatason suunnittelussa pitää antaa tilaa kuten myös paikallisille toimijoille, joiden mahdollisuuksia toteuttaa uusiutuvan energian tuotantoa omistamallaan maallaan ei kannata kategorisesti rajoittaa, vaan löytää siihen tasapainoiset ja mahdollistavat ratkaisut.

Maakuntakaavaehdotuksen tuulivoimaa koskevista yleisistä suunnittelumääräyksistä

Kaavaehdotuksen nykyinen suunnittelumääräys rajaa kaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden ulkopuoliset alueet pois tuulivoimarakentamisesta hyvin pitkäksi aikaa. Koska kaavaehdotuksessa osoitetut alueet perustuvat tällä hetkellä vallitsevaan näkemykseen, suunnittelumääräys ei ota huomioon esimerkiksi sähkönsiirtoverkon kehittymistä, mikä voi avata uusia mahdollisuuksia toteuttaa tuulivoimahankkeita alueille, joille niitä ei ole nyt kaupallisessa mielessä järkevää suunnitella.

Toisaalta kaikki kaavaehdotuksessa osoitettavat tuulivoima-alueet eivät välttämättä ole toteutettavissa tarkemman suunnittelun perusteella tai kuntapoliittisten päätösten vuoksi, jolloin maakuntaan ei ole mahdollista kehittää sitä määrää tuulivoimaa, joka maakuntakaavassa on tavoitteena.

Siksi suunnittelumääräyksissä olisi parempi kirjata, että maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimala-alueiden ulkopuolelle voidaan toteuttaa tuulivoimala-alueita, jotka eivät ole ristiriidassa maakuntakaavan tavoitteiden tai alueen muun maankäytön kanssa.

Seudullisesti merkittävän hankkeen koosta

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa seudullisesti merkittäväksi kokonaisuudeksi katsottaisiin jo seitsemän tai sitä suurempi määrä tuulivoimaloita. Ei ole yhteiskunnan edun mukaista, että osayleiskaavassa hyväksytyyn aluerajauksen suhde maakuntakaavan ohjausvaikutukseen ja siinä esitettyyn aluerajaukseen jäisi säännönmukaisesti hallinto-oikeuden arvioitavaksi. Siksi lähtökohtana aluerajauksia määriteltäessä tulisi ehdottomasti olla, että maakuntakaavassa esitetyt aluerajaukset tehdään niin laajoiksi, että osayleiskaavassa määritelty alue jää pääsääntöisesti yhtä laajaksi tai pienemmäksi.

Kaavaehdotuksen mukainen alaraja seudullisesti merkittävälle hankkeelle (seitsemän tuulivoimalaa) ei kestä kriittistä tarkastelua, ja se on tosiasiallisesti maakuntakaavoituksen yleisten suunnitteluperiaatteiden vastainen.

Tämä linjaus ei myöskään kohtele tasapuolisesti maanomistajia, sillä se tulee merkittävällä tavalla linjaamaan ihmisten mahdollisuuksista elinkeinon harjoittamiseen (maanvuokratuotot uusiutuvasta energiasta, yritysten mahdollisuudet kehittää hankkeita) sellaisissa tilanteissa, joissa kunnassa olisi halukkuutta kaavoittaa hanke kyseiselle alueelle eikä tarkemmissa selvityksissä ole todettu merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Tuulivoima ja villieläimet

Tuulivoimahankkeissa toteutetaan aina merkittävää yhteensovittamista eikä vähiten tuulipuiston sovittamisessa yhteen sijaintiympäristönsä luonnon kanssa.

Tässäkin aiheessa vaikutukset eläimiin tulisi maakuntakaavan sijaan ratkaista hankekohtaisesti yksityiskohtaisemman suunnittelun keinoin, koska sitä joka tapauksessa toteutetaan kunnan oman kaavaprosessin ja tarkan hankekehityksen kohdalla.

Voidaan nostaa esimerkeiksi kaksi erilaista eläintä, maakotka ja metsäpeura. Varsinkin maakotka vaikuttaa usean Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevan tuulivoima-alueen toteutukseen. Vallitsevana käytäntönä on ollut jättää kahden kilometrin vyöhyke maakotkan pesien ja tuulivoimaloiden välille. Käytäntö on ollut toimiva, eikä törmäyksiä maakotkan ja tuulivoimaloiden välillä juuri ole tiedossa. Maakotkan kanta on ollut

vakaassa kasvussa samaan aikaan, kun tuulivoimaa on rakennettu runsaasti samoille seuduille, joissa maakotkia pesii.

Lisäksi tuulivoimayhtiöillä on mahdollisuus hyödyntää haaskaruokintaa maakotkakantojen vahvistamiseksi ja ohjaamiseksi pois tuulivoimaloiden luota. Suomessa on myös hyviä kokemuksia lintututkan käytöstä, jota hyödyntäen tuulivoimaloita voidaan tarvittaessa jopa pysäyttää. Useita keinoja yhteensovittaa maakotka ja tuulivoima löytyy, mille on vain annettava mahdollisuus hankkeiden tarkemmassa suunnittelussa.

Toinen lausunnossamme esiin nostamamme eläin on metsäpeura, jonka reviirien ja liikkeiden vaikutus otetaan huomioon hankkeiden tarkemmassa paikallisessa suunnittelussa. Tuulivoimarakentamisessa metsäpeuran vaeltaminen huomioidaan ja esteitä kulkemiselle ei aseteta. Metsäpeuran varsinainen suojelu tapahtuu Natura-alueilla, kun taas tuulivoimaa rakennetaan talousmetsään tavalla, jolla metsäpeuran siirtyminen kesä- ja talvilaidunalueiden välillä pyritään mahdollistamaan häiriöttä.

Maakuntakaavaehdotus ja aurinkovoima

STY on vuosikokouksessaan 18.4.2024 tehnyt päätöksen toimintansa uudistamisesta koskemaan laajemmin uusiutuvaa energiaa ja varsinkin nyt uudistuksen alkuvaiheessa aurinkovoimaa teollisessa kokoluokassa. Siksi on luontevaa, että käsittelemme maakuntakaava lausunnossamme myös aurinkovoimaa koskevia seikkoja.

On hienoa havaita, että maakuntakaavan uudistuksen yhteydessä on tunnistettu aurinkovoiman kasvu varsinkin teollisen mittaluokan hankkeissa. Maakuntakaavaehdotuksen tapa kuitenkin rajoittaa aurinkovoiman sijoittamista kategorisella suunnittelumääräyksellä toistaa tapaa, joka ei mahdollista paikallista energiantuotantoa ja myös rajoittaa eteläpohjalaista maa- ja metsätaloutta.

Teollisen mittaluokan aurinkovoimaloiden sijoittumista ei tulisi ohjata sitovasti maakuntakaavalla. Aurinkovoimalla on harvoin, jos koskaan seudullisia vaikutuksia, joita olisi tarpeen maakuntakaavalla ohjata. Tästä syystä aurinkovoimaa ei ole syytä ohjata maakuntakaavalla. Maakuntakaavoituksen tulisi olla mahdollisimman yleispiirteisistä, ja lähtökohtaisesti vain keskeisimmän infran tulisi olla oikeusvaikutteisuuden piirissä.

Paikallisesta hankkeesta tehdyt paikalliset vaikutusten arvioinnit ja selvitykset tarvitaan perusteluiksi hanketta varten jatkossakin. Aurinkovoimalan maisemavaikutukset ovat verrattain paikallisia. Ylipäätään huomioitavia seudullisia tekijöitä aurinkovoimaloissa on verrattain vähän.

Erityisen hankalana näemme suunnittelumääräyksen, jonka mukaan laajat aurinkovoimalueet on sijoitettava pääosin muille kuin metsäalueille, viljelyskäytössä oleville peltoalueille tai ojittamattomille tai luonnontilaisille soille. Teollisen kokoluokan aurinkovoimaa ei tule tässä vaiheessa säädellä maakuntakaavoituksella. Erityisen tärkeää on, ettei käytöstä poistuneita turvetuotantoalueita suljeta pois aurinkovoiman tuotannolta.

Kunnioittaen,
edunvalvontajohtaja Matias Ollila
Suomen Tuulivoimayhdistys ry